

Vertebratofauna údolí řeky Ostravice (úsek Hodoňovice – přítok Morávky)

Vertebrates of the Ostravice River valley (section from Hodoňovice to the confluence with the Morávka River)



Kateřina Janová¹ & Jana Glombová²

¹*Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek;
e-mail: katerina.janova@muzeumbeskyd.com*

²*Muzeum Těšínska, Hlavní třída 115/15, CZ-737 01 Český Těšín;
e-mail: jana.glombova@muzeumct.cz*

ABSTRACT: In 2023–2024, a faunistic survey of selected vertebrate groups was conducted in the valley of the Ostravice River, between the Hodoňovice weir and the confluence with the Morávka River (Frýdek-Místek District). The aim of the study was to supplement the existing knowledge of the biodiversity in the Řeka Ostravice Special Area of Conservation. The field work was carried out during ten sessions, including both daytime and nighttime observations. A total of 71 vertebrate species were recorded, including two amphibian, two reptile, 61 bird, and six mammal species. Special attention was paid to species of conservation importance, with 13 species protected under Czech legislation and 16 taxa listed in the Czech Red List (categories CR, EN, VU, NT). The results confirm the significant ecological value of the monitored river section which, despite historical channel modifications and an intensively used floodplain, includes a diverse mosaic of natural habitats.

KEYWORDS: amphibians, birds, faunistics, Frýdek-Místek District, mammals, Ostravice River, reptiles, vertebrates

Janová K. & Glombová J. (2025): Vertebratofauna údolí řeky Ostravice (úsek Hodoňovice – přítok Morávky). – Acta Musei Beskidensis 15: 18–32.

RECEIVED: 24. 9. 2025, ACCEPTED: 11. 12. 2025, PUBLISHED ON-LINE: 19. 12. 2025

ÚVOD

Řeka Ostravice tvoří historickou zemskou hranici mezi Moravou a Slezskem a vzniká spojením dvou beskydských toků – Černé Ostravice, tekoucí ze severovýchodu, a Bílé Ostravice, přítékající z jihozápadu. Své jméno získala podle rychlého, „ostrého“ toku (KOVÁŘOVÁ 2021). Dříve typický beskydský štěrkonosný divočící tok byl v minulosti spoután téměř po celé délce četnými regulacemi a výstavbou vodní nádrže, na které dále navázalo intenzivní

využívání okolní nivy. Alespoň v některých místech si však tok uchoval své přírodní hodnoty a cenné biotopy, na které je vázáno nemalé množství vzácných organismů.

Od roku 2014 probíhal v údolí řeky Ostravice vertebratologický průzkum realizovaný přírodovědnými zaměstnanci Muzea Beskyd Frýdek-Místek a Muzea Těšínska, jehož hlavním cílem je přispět k poznání druhové diverzity vybraných skupin obratlovců kolem této řeky. V roce 2014 proběhl první průzkum podél celého toku Bílé Ostravice (JANOVÁ & GLOMBOVÁ 2015), v roce 2015 na něj bylo navázáno průzkumem údolí Černé Ostravice (GLOMBOVÁ & JANOVÁ 2016), 2016–2017 následoval úsek od soutoku Černé a Bílé Ostravice po vodní nádrž (VN) Šance (JANOVÁ 2017a). Během let 2018–2019 pak probíhal průzkum úseku od hráze VN Šance po přítok Čeladenky, a 2022–2023 od soutoku s Čeladenkou po jez Hodoňovice (GLOMBOVÁ et al. 2023). V letech 2023–2024 průzkum pokračoval dále po proudu řeky Ostravice až po soutok s Morávkou.

Kromě vertebratologického průzkumu byl na horním toku Ostravice prováděn také průzkum entomologický (ROHÁČOVÁ 2016, 2017), mykologický, bryologický (TKÁČIKOVÁ 2015, BLAŽEK & TKÁČIKOVÁ 2016, TKÁČIKOVÁ 2017, TKÁČIKOVÁ et al. 2022, KUBEŠOVÁ & TKÁČIKOVÁ 2023) a botanický, který realizovali další pracovníci Muzea Beskyd Frýdek-Místek a Muzea Těšínska. V letošním roce (2025) zde paralelně probíhá také průzkum biodiverzity bezobratlých živočichů šterkopískových říčních náplavů realizovaný Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky (AOPK ČR).

Tento nejnovější příspěvek pojednává o další části průzkumu vybraných skupin obratlovců v údolí řeky Ostravice, tentokrát se jedná o úsek toku pod jezem Hodoňovice ležícím na 31,5. říčním km v katastru obce Baška až po soutok s řekou Morávkou na 24,9. říčním km.

CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ

Řeka Ostravice vzniká v Moravskoslezských Beskydech soutokem dvou zdrojnic – Bílé Ostravice pramenící poblíž osady Hlavatá na moravsko-slovenském pomezí a Černé Ostravice pramenící 0,8 km jihozápadně od vrcholu Sulov (VLČEK 1984). Hydrologicky se za pramennou větev uznává Bílá Ostravice, od jejíhož pramene až po ústí do řeky Odry činí délka toku 63,9 km (MANÍČEK 2014). Ostravice dříve patřila mezi typické beskydské šterkonosné divočí toky, avšak v minulosti byla téměř na celé své délce zregulována (BIRKLEN & KLEČKOVÁ 2013). Na horním toku má Ostravice bystřinný charakter s podélným sklonem dna v procentech; pod nádrží Šance sklon klesá od 9 ‰ nad Frýdlantem nad Ostravicí po 1,5 ‰ u ústí (POVODÍ ODRY 2016).

Tato řeka hrála rovněž významnou roli v politicko-historickém kontextu – od pramene Černé Ostravice po ústí Odry tvořila zemskou hranici mezi Moravou a Těšínským Slezskem, což bylo také důvodem politického tlaku na pevné ukotvení jejího řečiště



Obr. 1. Peřejnaté úseky s výchozy v okolí obce Baška. Foto J. Glombová.

Fig. 1. Rapid sections with outcrops in the vicinity of the village of Baška. Photo by J. Glombová.

v krajině. Zásadním milníkem byla rovněž výstavba vodní nádrže Šance na horním úseku toku v letech 1964–1971 (NOVÁKOVÁ et al. 2022). Před výstavbou přehrady patřila Ostravice průtokově k nejrozkolísanějším tokům na území dnešní České republiky a její vysoké kulminační průtoky spolu s velkým podélným sklonem bývaly příčinou ničivých povodní. Výstavba vodního díla byla naprosto zásadním zásahem nejen do režimu vodních stavů a průtoků, ale také do teplotního, ledového a splaveninového režimu toku (BOHDÁLKOVÁ et al. 2010). Ve 20. století byl z řeky Ostravice v celém úseku toku masivně těžen štěrk (zejména ze štěrkových lavic) pro stavební účely spojené s rozvojem těžkého průmyslu na Ostravsku (MSK 2021). Celý tok Ostravice od pramene až po ústí je ve správě státního podniku Povodí Odry (POVODÍ ODRY 2016).

Tento příspěvek pojednává o vertebratofauně údolí řeky Ostravice v úseku od jezu Hodoňovice (330 m n. m.) na 31,5. říčním km v obci Baška po soutok s řekou Morávkou (293 m n. m.) na 24,9. říčním km ve Starém Městě u Frýdku-Místku. Tento úsek, měřící 6,6 km, náleží do okresu Frýdek-Místek a katastrálních území obcí Baška a Staré Město. Celý úsek je také součástí evropsky významné lokality (EVL) Řeka Ostravice, jejímž

předmětem ochrany jsou alpské řeky a bylinná vegetace podél jejich břehů, alpské řeky a jejich dřevinná vegetace s vrbou šedou a lokalita vranky obecné (AOPK 2023). Na tuto lokalitu je rovněž vázáno množství ochranných významných druhů živočichů.

Předmětný úsek řeky Ostravice protéká napříč Podbeskydskou pahorkatinou, konkrétně v nejhornější části zkoumaného úseku teče Frenštátskou brázdou a v nižší části Třineckou brázdou. Největšími přítoky v tomto úseku jsou pravostranně se vlévající Bašnice a Bystrý potok. V korytě řeky lze nalézt také zajímavé skalní výchozy obdobného charakteru jako v přírodní památce (PP) Koryto řeky Ostravice (MALISOVÁ 1989).

Studované území spadá do faunistického čtverce č. 6376 v Podbeskydském a okrajově též v Ostravském bioregionu (CULEK et al. 2013, AOPK 2013). Klimaticky se jedná o mírně teplou oblast na pomezí MT9 a MT10 (AOPK 2013), průměrné roční teploty se pohybují mezi 7–8 °C, průměrné roční srážky činí 800–1000 mm (BUČEK et al. 2005).

Významná část sledovaného území (nejméně regulovaný úsek toku s výskytem meandrů, slepými rameny a šterkovými náplavy v říčním km 28,4–30,6) byla na počátku 90. let 20. století navrhována k vyhlášení jako chráněné území Šterkové náplavy řeky Ostravice. Návrh byl podán na základě výskytu pavouka *Arctosa cinerea* (Fabricius, 1777) (HOLUŠA 1988). Toto území bylo shledáno významným mj. také z hlediska ornitologického či výskytem tůň vhodných pro obojživelníky (MALISOVÁ 1989). Následně zde bylo provedeno také několik dalších přírodovědných průzkumů zaměřených na květenu, ploštice, vodní bezobratlé, obojživelníky a ptactvo (DUDA 1991a, DUDA 1991b, ZÁVALSKÝ 1991, HÁJKOVÁ 1994, CHOIVANCOVÁ 1994, PETŘÍK 1994, ROHÁČOVÁ 1994).

Z ichtyologického hlediska spadá zkoumaný úsek toku do lipanového pásma (MANÍČEK 2014). Žije zde několik chráněných druhů ryb. Mihule potoční *Lampetra planeri* (BLOCH, 1784) se vyskytuje od 25,6. po 35,6. říční km. Střevle potoční *Phoxinus phoxinus* (Linnaeus, 1758) obývá souvisle podélný profil Ostravice od soutoku s Čeladenkou po ústí do Odry. Výskyt vranky obecné *Cottus gobio* Linnaeus, 1758 byl v roce 2011 potvrzen v úseku cca od říčního km 13,8 ve Vratimově po říční km 35,7. Vranka pruhoploutvá *Alpinocottus poecilopus* (HECKEL, 1836) obývá Černou i Bílou Ostravici, dále směrem po proudu (vyjma VN Šance) se tento druh vyskytuje souvisle po soutok Ostravice s Morávkou (LOJKÁSEK 2011). Hodoňovický jez s náhonem slouží k převodu vody z povodí Ostravice do sousedního povodí Olešné pro možnost jejího dalšího využití. U tohoto jezu je vybudován rybí přechod (POVODÍ ODRY 2016).

METODIKA

Zkoumané území bylo navštíveno v 10 termínech: 23. 3. 2023 (noc), 28. 4. 2023, 18. 5. 2023, 6. 6. 2023, 13. 7. 2023 (noc), 17. 8. 2023, 15. 9. 2023, 17. 1. 2024, 16. 2. 2024, 20. 3. 2024 (noc). Během denních liniových pochůzek v ranních a dopoledních hodinách byli

zaznamenávání obojživelníci, plazi, ptáci a savci. Noční kontroly prováděné za soumraku a po setmění se zaměřovaly zejména na ptáky a obojživelníky. Byly procházeny břehy podél řeky, nejvíce však do vzdálenosti 100 m od toku. V případě obojživelníků a plazů byly vizuálně kontrolovány vhodné biotopy, např. tůně v přilehlých luzích. Přítomnost jedinců byla zjišťována na základě vizuálního pozorování, zvukových projevů a ostatních pobytových znaků živočichů (trus, stopy). Jako výchozí byly u sledovaných skupin živočichů (obojživelníci, plazi, ptáci) použity metodiky AOPK ČR (VOJTĚCHOVSKÁ 2009, JEŘÁBKOVÁ 2011). Vzhledem k různorodosti skupin savců nebyla jejich přítomnost zaznamenávána systematicky, nýbrž pouze na základě náhodných nálezů pobytových znaků, vizuálního pozorování či akustických projevů. Všem zjištěným taxonům byla přiřazena jedna z následujících kategorií výskytu či hnízdění (u ptáků) – a to vždy ta nejvyšší zjištěná kategorie během všech kontrol. Nálezová data ochránářsky významných druhů budou vložena do faunistických databází (Avif, BioLog).

Obojživelníci, plazi a savci

R – rozmnožování (prokázáno rozmnožování druhu v oblasti; u obojživelníků a plazů nález snůšek či larválních/juvenilních stádií, u savců zaznamenána mláďata)

mR – možné rozmnožování (zaznamenán adultní jedinec druhu, u kterého je rozmnožování v dané oblasti pravděpodobné)

V – výskyt (nález adultního jedince druhu, u kterého je rozmnožování v dané oblasti nepravděpodobné)

Ptáci (převzato podle ŠTASTNÝ et al. 2021)

0 – nehnízdící druh, A – možné hnízdění, B – pravděpodobné hnízdění, C – prokázané hnízdění

Podrobný rozpis kategorií:

- 0 Nehnízdící (druh pozorovaný v hnízdním období s podezřením, že jde ještě o tah nebo pobyt nehnízdícího ptáka).
- A1 Druh pozorovaný v době hnízdění ve vhodném hnízdním prostředí.
- A2 Pozorování zpívajícího samce (samců) nebo zaslechnutí hlasových projevů souvisejících s hnízděním v hnízdním období.
- B3 Pár pozorovaný ve vhodném hnízdním prostředí v době hnízdění.
- B4 Stálé teritorium předpokládaný na základě pozorovaného teritoriálního chování (zpěv, zahánění soků apod.) na stejném místě minimálně dvakrát v odstupu jednoho týdne.
- B5 Pozorování toku nebo námluv.
- B6 Hledání pravděpodobných hnízdišť.
- B7 Vzrušené chování nebo varování starých ptáků nejspíše v blízkosti hnízda.

- B8 Přítomnost hnízdní nažiny u chyceného starého ptáka.
- B9 Staří ptáci pozorovaní při stavbě hnízda nebo dlabání dutiny.
- C10 Odpoutávání pozornosti od hnízda nebo mláďat nebo předstírání zranění.
- C11 Nález použitého hnízda (obsazeného nebo použitého během pozorování) nebo nález vaječných skořápek.
- C12 Nález čerstvě vylétaných mláďat (u krmivých ptáků) nebo mláďat v prachovém peří (u nekrmivých ptáků).
- C13 Pozorování starých ptáků přilétajících na hnízdiště či opouštějících jej za okolností, které nasvědčují přítomnosti obsazeného hnízda (včetně vysoko umístěných hnízd nebo hnízdních dutin, do nichž není vidět) či pozorování starých ptáků vysezujících snůšky vajec.
- C14 Pozorování starých ptáků odnášejících trus od hnízda nebo při přinášení potravy mláďatům.
- C15 Nález hnízda s vejci.
- C16 Nález hnízda s mláďaty (viděnými nebo slyšenými).

VÝSLEDKY A DISKUZE

Celkem bylo ve sledovaném území zaznamenáno 71 druhů živočichů; z toho nejpočetnější skupinou byli ptáci (61 druhů), z obojživelníků byly zaznamenány dva druhy, z plazů rovněž dva druhy a savců 6 druhů.

V následujícím textu se autoři věnují výskytu ochranně významných druhů.

Komentáře k ochranně významným druhům

OBOJŽIVELNÍCI (AMPHIBIA)

Ropucha obecná (*Bufo bufo*) i skokan hnědý (*Rana temporaria*) jsou v území běžnými druhy. Nalézání byli adultní i subadultní jedinci. V obci Kunčičky u Bašky byl zaznamenán jarní tah ropuch vedoucí přes místní komunikaci. Ačkoliv se nejedná o silnici s hustým provozem, úhyn ropuch zde byla značný. V lesích je několik tůní, které by mohly svědčit přítomnosti ocasatých obojživelníků, žádný však pozorován nebyl – ani ve dne, ani v noci. MALIŠOVÁ (1989) uvádí z tohoto území ještě skokana zeleného [*Pelophylax esculentus* (Linnaeus, 1758)], v současnosti zaznamenán nebyl.

PLAZI (REPTILIA)

Zaznamenáni byli pouze slepýš (*Anguis* sp.) a užovka obojková (*Natrix natrix*), přičemž slepýš byl pozorován jen krátkou dobu ve vegetaci, a proto nebyla možná jeho přesná

Tab. 1. Přehled zjištěných druhů. Kromě kategorie výskytu jsou data rozšířena o stupeň ochrany jednotlivých druhů dle vyhlášky č. 395/1992 Sb. a dle Červeného seznamu České republiky (CHOBOT et al. 2017) a o údaj, zda se jedná o evropsky významný druh (AOPK 2025). Vysvětlivky: KO – kriticky ohrožený, SO – silně ohrožený, O – ohrožený, CR – kriticky ohrožený, EN – ohrožený, VU – zranitelný, NT – téměř ohrožený, LC – málo dotčený, DD – druh, o němž jsou nedostatečné údaje.

Tab. 1. List of recorded species. In addition to the category of occurrence, the data includes the level of protection of individual species according to Decree No. 395/1992 Coll. and according to the Red List of the Czech Republic (CHOBOT et al. 2017), and by information on the European importance of the species (AOPK 2025). Explanatory notes: KO – critically endangered, SO – strongly endangered, O – endangered; CR – critically endangered, EN – endangered, VU – vulnerable, NT – near threatened, LC – least concern, DD – species for which there is insufficient data.

Český název	Vědecký název	Vyhláška č. 395/ 1992 Sb.	Červený seznam ČR	Evropsky významný druh	Max. kategorie výskytu
OBOJŽIVELNÍCI					
ropucha obecná	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)	O	VU		R
skokan hnědý	<i>Rana temporaria</i> Linnaeus, 1758		VU	ano	R
PLAZI					
slepýš	<i>Anguis</i> Linnaeus, 1758		NT		mR
užovka obojková	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)	O	NT		mR
PTÁCI					
volavka popelavá	<i>Ardea cinerea</i> Linnaeus, 1758		NT		A1
čáp bílý	<i>Ciconia ciconia</i> (Linnaeus, 1758)	O	NT	ano	A1
čejka chocholatá	<i>Vanellus vanellus</i> (Linnaeus, 1758)		VU		A1
racek chechtavý	<i>Chroicocephalus ridibundus</i> (Linnaeus, 1766)		VU		A1
kachna divoká	<i>Anas platyrhynchos</i> Linnaeus, 1758		LC		C12
morčák velký	<i>Mergus merganser</i> Linnaeus, 1758	KO	CR		C12
káně lesní	<i>Buteo buteo</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A1
poštolka obecná	<i>Falco tinnunculus</i> Linnaeus, 1758		LC		A1
káně	<i>Buteo</i> Lacépède, 1799				A1
pisák obecný	<i>Actitis hypoleucos</i> (Linnaeus, 1758)	SO	EN		A1
holub hřivnáč	<i>Columba palumbus</i> Linnaeus, 1758		LC		B9
hrdlička zahradní	<i>Streptopelia decaocto</i> (Frivaldszky, 1838)		LC		A2
puštík obecný	<i>Strix aluco</i> Linnaeus, 1758		LC		A2
rorýs obecný	<i>Apus apus</i> (Linnaeus, 1758)	O	LC		B3
ledňáček říční	<i>Alcedo atthis</i> (Linnaeus, 1758)	SO	VU	ano	A1

Český název	Vědecký název	Vyhláška č. 395/ 1992 Sb.	Červený seznam ČR	Evropsky významný druh	Max. kategorie výskytu
datel černý	<i>Dryocopus martius</i> (Linnaeus, 1758)		LC	ano	A1
žluna zelená	<i>Picus viridis</i> Linnaeus, 1758		LC		A1
strakapoud velký	<i>Dendrocopos major</i> (Linnaeus, 1758)		LC		C16
strakapoud	<i>Dendrocopos</i> Koch, 1816				C16
vlaštovka obecná	<i>Hirundo rustica</i> Linnaeus, 1758	O	NT		A2
jiříčka obecná	<i>Delichon urbicum</i> (Linnaeus, 1758)		NT		A2
konipas bílý	<i>Motacilla alba</i> Linnaeus, 1758		LC		A1
konipas horský	<i>Motacilla cinerea</i> Tunstall, 1771		LC		C14
střízlík obecný	<i>Troglodytes troglodytes</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
skorec vodní	<i>Cinclus cinclus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A1
brkoslav severní	<i>Bombycilla garrulus</i> (Linnaeus, 1758)	O			0
červenka obecná	<i>Erithacus rubecula</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
rehek domácí	<i>Phoenicurus ochruros</i> (S. G. Gmelin, 1774)		LC		A2
drozd zpěvný	<i>Turdus philomelos</i> C. L. Brehm, 1831		LC		C11
drozd brávník	<i>Turdus viscivorus</i> Linnaeus, 1758		LC		A1
kos černý	<i>Turdus merula</i> Linnaeus, 1758		LC		B3
pěnice černohlavá	<i>Sylvia atricapilla</i> (Linnaeus, 1758)		LC		B3
pěnice hnědokřídla	<i>Curruca communis</i> (Latham, 1787)		LC		A1
sedmhlásek hajní	<i>Hippolais icterina</i> (Vieillot, 1817)		LC		A2
budníček větší	<i>Phylloscopus trochilus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
budníček menší	<i>Phylloscopus collybita</i> (Vieillot, 1817)		LC		A2
budníček lesní	<i>Phylloscopus sibilatrix</i> (Bechstein, 1793)		LC		A2
králíček obecný	<i>Regulus regulus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
lejsek bělokrký	<i>Ficedula albicollis</i> (Temminck, 1815)		NT	ano	B3
sýkora koňadra	<i>Parus major</i> Linnaeus, 1758		LC		B3
sýkora modřinka	<i>Cyanistes caeruleus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		C14
sýkora babka	<i>Poecile palustris</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
sýkora uhelníček	<i>Periparus ater</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
mlynařík dlouhoocasý	<i>Aegithalos caudatus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		B3
brhlík lesní	<i>Sitta europaea</i> Linnaeus, 1758		LC		C13

Český název	Vědecký název	Vyhláška č. 395/ 1992 Sb.	Červený seznam ČR	Evropsky významný druh	Max. kategorie výskytu
šoupálek krátko- prstý	<i>Certhia brachydactyla</i> C. L. Brehm, 1820		LC		A2
šoupálek	<i>Certhia</i> Linnaeus, 1758		LC		A1
straka obecná	<i>Pica pica</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A1
sojka obecná	<i>Garrulus glandarius</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A1
kavka obecná	<i>Coloeus monedula</i> (Linnaeus, 1758)	SO	NT		A1
vrána	<i>Corvus</i> Linnaeus, 1758				A1
krkavec velký	<i>Corvus corax</i> Linnaeus, 1758	O	LC		A1
špaček obecný	<i>Sturnus vulgaris</i> Linnaeus, 1758		LC		B3
žluva hajní	<i>Oriolus oriolus</i> (Linnaeus, 1758)	SO	LC		A2
vrabec	<i>Passer</i> Brisson, 1760		LC		A2
pěnkava obecná	<i>Fringilla coelebs</i> Linnaeus, 1758		LC		B3
konopka obecná	<i>Linaria cannabina</i> (Linnaeus, 1758)		LC		B3
stehlík obecný	<i>Carduelis carduelis</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
zvonek zelený	<i>Chloris chloris</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
dlask tlustozobý	<i>Coccothraustes coccothraustes</i> (Linnaeus, 1758)		LC		A2
strnad obecný	<i>Emberiza citrinella</i> Linnaeus, 1758		LC		A2
SAVCI					
krtek obecný	<i>Talpa europaea</i> Linnaeus, 1758		LC		mR
kuna	<i>Martes</i> Pinel 1792		LC		mR
veverka obecná	<i>Sciurus vulgaris</i> Linnaeus, 1758	O	DD		mR
bobr evropský	<i>Castor fiber</i> Linnaeus, 1758	SO	LC	ano	mR
srnec obecný	<i>Capreolus capreolus</i> (Linnaeus, 1758)		LC		mR
zajíc polní	<i>Lepus europaeus</i> Pallas, 1778		NT		mR

determinace. Výskyt užovky byl zaznamenán v přilehlých lesích. MALIŠOVÁ (1989) zmiňuje z tohoto území ještě ještěrku obecnou (*Lacerta agilis* Linnaeus, 1758), v současnosti zaznamenaná nebyla.

PTÁCI (AVES)

Z 61 pozorovaných taxonů ptáků je 10 druhů zvláště chráněných v různém stupni ohrožení dle platné legislativy ČR, 11 taxonů je zahrnuto v Červeném seznamu ČR (v kategoriích CR, EN, VU nebo NT). Nejhojněji zastoupenou skupinou ptáků zájmového úseku řeky

Ostravice byli pěvci (42 druhů). Hnízdění bylo předpokládáno téměř u všech zjištěných druhů, prokázáno bylo během tohoto průzkumu u 8 druhů.

Inventarizační průzkum byl ve studovaném území proveden v roce 1992 PETŘÍKEM (1994), který se věnoval avifauně tohoto prostředí v rozmezí asi dvou říčních km v k. ú. obce Baška, navrhovaných k územní ochraně. Zaznamenal zde tehdy 40 ptačích druhů, což je o 21 druhů méně, než potvrdil tento průzkum. Na takto výrazném rozdílu se jistě podepsala mnohem menší plocha tehdy inventarizovaného území. Na druhovém složení avifauny pak lze pozorovat určitý vliv proměny řečiště a přilehlých biotopů během posledních desetiletí – v 90. letech 20. století se v okolí Bašky vyskytovaly prosvětlenější biotopy, les zde přecházel do rozvinutých břehových porostů s keřovým i bylinným patrem, objevovalo se zde větší množství zarůstajících šterkových náplavů. Tomuto prostředí odpovídal výskyt např. hýla rudého, pěvušky modré či rákosníka zpěvného, které zde uvádí PETŘÍK (1994). V současné době je v tomto území příbřežní les bez výraznějšího křovinného či bylinného patra přimknutý až do těsné blízkosti říčního koryta. Výjimku tvoří pouze průsek kolem vedení vysokého napětí. Zvětšení rozlohy lesních biotopů odpovídá i námi zaznamenaná současná druhová skladba ptáků, kdy jsme oproti PETŘÍKOVÍ (1994) zaznamenaly velký podíl lesních druhů. Zajímavým zjištěním z PETŘÍKOVY (1994) průzkumu je také tehdejší absence na vodu vázaných druhů jako je skorec vodní, kachna divoká nebo volavka popelavá. Na počátku 90. let 20. století byl celý střední tok Ostravice dle hodnocení kvality povrchových vod označen jako „vody znečištěné“ (CÉZA et al. 2019), což mohlo zapříčinit absenci některých těchto druhů a jejich výskyt až výše proti proudu. Zejména dnešní výskyt skorce vodního na studované lokalitě tak svědčí o zlepšení kvality vody v Ostravici, jelikož tento druh je považován za vhodný indikátor kvality vody (ŠŤASTNÝ et al. 2021).

Brodiví (Ciconiiformes)

Volavka popelavá (*Ardea cinerea*) patří k indikačním druhům alpských řek, které využívá jako loviště. Byla pozorována podél celého úseku, vždy však v nízkém počtu obvykle jednoho až několika málo jedinců.

Čáp bílý (*Ciconia ciconia*) hnízdí každoročně v přilehlých obcích. Pozorován byl opakovaně při kroužení nad sledovaným územím.

Dlouhokřídlí (Charadriiformes)

Čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) byla pozorována pouze jednou při přeletu v průseku mezi lesy. Hnízdí na nedalekých polích, např. v Hodoňovicích (vlastní pozorování).

Racek chechtavý (*Chroicocephalus ridibundus*) – vždy jeden jedinec byl zaznamenán během několika pochůzek v okolí jezu U Žida v Místku.

Vrubozobí (Anseriformes)

Morčák velký (*Mergus merganser*) – oproti nedaleké minulosti, kdy byl v ČR ještě v 90. letech 20. století pouze zimujícím druhem, je dnes na řece Ostravici (již cca 15 let) druhem poměrně běžně hnízdícím (JANOVÁ 2017b). Během průzkumu byli ve studované části toku opakovaně zaznamenáváni samci se samicemi a bylo zde prokázáno i rozmnožování (v řečišti pozorována samice s 8 mláďaty).

Dlouhokřídli (Charadriiformes)

Pisík obecný (*Actitis hypoleucos*) – jeho výskyt byl potvrzen pouze jediným pozorováním v lokalitě Baška, daný jedinec setrval na kameni v řečišti.

Svištouni (Apodiformes)

Rorýs obecný (*Apus apus*) hnízdí v přilehlých obcích, do zkoumaného území pravidelně zalétá a využívá ho jako loviště.

Srostloprstí (Coraciiformes)

Ledňáček říční (*Alcedo atthis*) byl pozorován sporadicky podél celého úseku, vždy v počtu jednoho či dvou jedinců, kteří buď prolétali nebo odpočívali na břehových porostech.

Šplhavci (Piciformes)

Datel černý (*Dryocopus martius*) – výskyt ojedinělý, zaznamenány byly vždy pouze jeho akustické projevy, a to v okolí přítoku řeky Morávky.

Pěvci (Passeriformes)

Vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) je v okolí řeky běžným druhem, využívá ji jako loviště. Ve vyšších počtech, čítajících desítky jedinců, se nad řekou objevuje v zastavěných oblastech – v Bašce a Místku.

Brkoslav severní (*Bombycilla garrulus*) – dva jedinci byli pozorováni během ledna 2024 v příbřežních porostech v k. ú. Hodoňovice.

Skorec vodní (*Cinclus cinclus*) – podobně jako pisík obecný a ledňáček říční patří k indikačním druhům pro biotopy alpských toků, v legislativě ani Červeném seznamu ČR však nefiguruje. Během průzkumu byl pozorován pravidelně, avšak pouze v horní části sledovaného úseku Hodoňovice–Baška. Jeho výskyt je však znám i z nižších částí toku v k. ú. Frýdek-Místek (ČSO 2025, vlastní pozorování).

Lejsek bělokrký (*Ficedula albicollis*) byl opakovaně zaznamenán v přilehlých lesích zkoumané části toku, avšak pouze v malém počtu jedinců.

Kavka obecná (*Coloeus monedula*) byla zaznamenána pouze jednou za celou dobu průzkumu, a to v zastavěné části zkoumaného území v Místku.



Obr. 2. Skorec vodní (*Cinclus cinclus*) – typický zástupce avifauny čistých horských a podhorských vodních toků. Foto J. Glombová.

Fig. 2. White-throated Dipper (*Cinclus cinclus*) – typical representative of the avifauna of clean mountain and foothill watercourses. Photo by J. Glombová.

Krkavec velký (*Corvus corax*) – jeden jedinec se opakovaně vyskytoval v lesích u tzv. Staré Rivieri v Místku.

Žluva hajní (*Oriolus oriolus*) – během hnízdní sezóny byl ojediněle zaznamenáván zpěv v lesnatých úsecích podél celého úseku.

SAVCI (MAMMALIA)

Letouni (Chiroptera)

Během nočních kontrol byli kolem řeky pozorováni netopýři na dvou lokalitách (v k. ú. Hodoňovice a v její části sledovaného úseku toku), a to v počtu max. 5 jedinců v jedné lokalitě. Nebyli blíže determinováni, proto nejsou uvedeni ani v Tab. 1.

Hlodavci (Rodentia)

Veverka obecná (*Sciurus vulgaris*) je běžným druhem vyskytujícím se po celém úseku, a to jak v hnědé, tak v rezavé barevné formě.

Bobr evropský (*Castor fiber*) – v horní polovině úseku Hodoňovice–Baška se na březích nacházejí četné okusy.



Obr. 3. Amplexus ropuch obecných (*Bufo bufo*) při jarní migraci v Hodoňovicích. Foto J. Glombová.

Fig. 3. Amplexus of common toads (*Bufo bufo*) during spring migration at Hodoňovice. Photo by J. Glombová.

ZÁVĚR

Přestože byla řeka Ostravice v minulosti téměř celá regulována, najdeme zde stále cenné části toku s rozmanitými habitaty štěrkových náplavů, odstavených ramen a tůní obklopených lesem, což je i případ úseku představeného v tomto příspěvku. Potvrdily jsme zde výskyt dvou druhů obojživelníků, dvou druhů plazů, 61 druhů ptáků a 6 druhů savců. Význam prezentovaného výzkumu tkví v rozšíření znalostí o lokální fauně navázané na biotopy EVL Řeka Ostravice. V daném faunistickém čtverci 6376 se záznamy o výskytu živočichů omezují zejména na okolí řeky Morávky či další biotopy především mokřadního typu (zavodněné pískovny, maloplošná zvláště chráněná území). Údajů vztahujících se k okolí toku Ostravice bylo doposud minimum a v posledních letech šlo víceméně o náhodné záznamy. Přítomnost množství ochrannářsky významných druhů ve zkoumaném území poukazuje na značný význam (polo)přirozených biotopů v silně antropogenně ovlivněné krajině a potřebu jejich zachování a ochrany. Na kvalitu těchto biotopů má jistě zásluhu ochrana území v rámci EVL, díky které jsou omezovány negativní zásahy do krajiny a regulován tlak na využívání území v již tak silně urbanizované krajině Podbeskydí.

LITERATURA

- AOPK (2013): Přírodní poměry, web app [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. – URL: <https://aopkcr.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html> (navštíveno 25. 7. 2025).
- AOPK (2023): Řeka Ostravice [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. – URL: https://drusop.nature.cz/ost/chrobjekty/evl/index.php?SHOW_ONE=1&ID=12292 (navštíveno 22. 8. 2025).
- AOPK (2025): Nálezová databáze ochrany přírody [online]. Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky. – URL: <https://portal23.nature.cz/nd/> (navštíveno 25. 7. 2025).
- ČSO (2025): Nálezová databáze Birds.cz [online]. Česká společnost ornitologická Praha. – URL: <https://www.birds.cz> (navštíveno 27. 8. 2025).
- BIRKLEN P. & KLEČKOVÁ L. (2013): Management ohrožených štěrkových náplavů v EVL Ostravice. – Ochrana přírody 3: 12–15.
- BLAŽEK P. & TKÁČIKOVÁ J. (2016): *Hookeria lucens* (Hedw.) Sm. – In: DANČÁK M. & KOCIÁN P. (eds), Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska X., *Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales* 65: 244.
- BOHDÁLKOVÁ J., KONUPČÍK R. & VONTOROVÁ J. (2010): Vliv údolní nádrže Šance na řeku Ostravici. – In: Geografie pro život ve 21. století. Sborník příspěvků z XXII. sjezdu České geografické společnosti pořádaného Ostravskou univerzitou v Ostravě 31. srpna – 3. září 2010. Ostrava 2010, Ostravská univerzita v Ostravě, Ostrava.
- BUČEK A., ŠTYKAR J., MADĚRA P., VOJTEK M., ČERMÁK P., LOJKÁSEK B. & ĎURIS Z. (2005): Flora a fauna v tocích povodí Odry. Ostravice [online]. Povodí Odry, státní podnik. – URL: https://www.pod.cz/projekty/flora_a_fauna/Viteze/ostavice_cela.html (navštíveno 22. 5. 2025).
- CÉZA V., ČERMÁKOVÁ E., KOCHOVÁ T., MERTL J., POKORNÝ J., PŘECH J., ROLLEROVÁ M. & VLČKOVÁ V. (2019): Zpráva o životním prostředí České republiky 2018 [online]. Ministerstvo životního prostředí, Praha. Zpracovala CENIA, česká informační agentura životního prostředí. – URL: https://mzp.gov.cz/sites/default/files/tiskove-zpravy/Zprava_o_zp-2018.pdf (navštíveno 22. 9. 2025).
- CULEK M., GRULICH V., LAŠTŮVKA Z. & DIVÍŠEK J. (2013): Biogeografické regiony České republiky. – Masarykova univerzita, Brno.
- DUDA J. (1991a): Štěrkové náplavy – Hodoňovice. Rostliny cévnaté (Tracheophyta) – stav k 5. 7. 1991. Letní aspekt. – Ms. [Depon. in: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Frýdek-Místek].
- DUDA J. (1991b): Navrhovaný CHVP Hodoňovice – štěrkové náplavy. Mechorosty – Bryophyta. Stav k 5. 7. 1991. – Ms. [Depon. in: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Frýdek-Místek].
- GLOMBOVÁ J. & JANOVÁ K. (2016): Příspěvek k poznání vertebratofauny údolí Černé Ostravice. – Těšínsko 59 (2): 77–88.
- GLOMBOVÁ J., JANOVÁ K. & ZBYTOVSKÁ V. (2023): Vertebratofauna údolí řeky Ostravice (úsek vodní nádrže Šance – Hodoňovice). – Těšínsko 66 (2): 101–112.
- HÁJKOVÁ A. (1994): Botanický průzkum navrhovaného chráněného území „Štěrkové náplavy řeky Ostravice“. – Práce a studie Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku 8: 108–115.
- HOLUŠA J. (1988): Výskyt pavouka *Arctosa cinerea* (Fabr. 1777) v okrese Frýdek-Místek na lokalitě Baška – Hodoňovice. – Ms. – Práce SOČ. [Depon. in: Gymnázium Petra Bezruče, Frýdek-Místek].
- CHOBOT K. & NĚMEC M. (eds) (2017): Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Obratlovci. – Příroda 34: 1–182.
- CHOVANCOVÁ I. (1994): Orientační hydrobiologický odběr na řece Ostravici v úseku navrhovaného chráněného území Štěrkové náplavy řeky Ostravice. – Práce a studie Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku 8: 127–132.
- JANOVÁ K. & GLOMBOVÁ J. (2015): Příspěvek k poznání vertebratofauny údolí Bílé Ostravice v Moravskoslezských Beskydech (Česká republika). – *Acta Musei Beskidenensis* 7: 67–75.
- JANOVÁ K. (2017a): Dokumentace vertebratofauny údolí řeky Ostravice (3. etapa). Zpráva z výzkumného

- úvalu. – Ms. [Depon. in: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Frýdek-Místek].
- JANOVÁ K. (2017b): Rozmnožování morčáka velkého (*Mergus merganser* Linnaeus, 1758) v Zámeckém parku ve Frýdku-Místku (Česká republika). – *Acta Musei Beskidensis* 9: 74–76.
- JEŘÁBKOVÁ L. (2011): Obojživelníci a plazi, metodika mapování [online]. – URL: https://obojzivelnici.wbs.cz/sitove_mapovani_metodika.pdf (navštíveno 9. 6. 2025).
- KOVÁŘOVÁ K. (2021): Hydronymie povodí Ostravice (jména řek, potoků, rybníků a studánek). – Ostravská univerzita, Ostrava.
- KUBEŠOVÁ S. & TKÁČIKOVÁ J. (2023): Bryologická exkurze do údolí potoka Mazák v Ostravici. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky České botanické společnosti* 12: 37–41.
- LOJKÁSEK B. (2011): Přehled výskytu chráněných živočichů (ryb, mihulovců, ptáků, savců, koryšů, měkkýšů). – In: BUČEK A., ŠTYKAR J., MADĚRA P., VOJTEK M., ČERMÁK P., LOJKÁSEK B. & ĎURIŠ Z., Flora a fauna v tocích povodí Odry. Ostravice [online]. Povodí Odry, státní podnik. – URL: https://www.pod.cz/projekty/flora_a_fauna/Viteze/ostavice_cela.html (navštíveno 22. 5. 2025).
- MALIŠOVÁ V. (1989): Návrh na vyhlášení CHPV Štěrkové náplavy Ostravice. – Ms. [Depon. in: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Frýdek-Místek].
- MANÍČEK J. (2014): Atlas vodních toků – Ostravice. – Kapka, zpravodaj státního podniku Povodí Odry 2/2014: 8–11.
- MSK (2021): Řeka Ostravice [online]. Moravskoslezský kraj. – URL: <https://www.msk.cz/cs/temata/zivotni-prostredi/reka-ostavice-3068/> (navštíveno 22. 8. 2025).
- NOVÁKOVÁ L., PINDUR D., WAWRECZKA H. A KOL. (2022): Bílá, Ostravice, Staré Hamry: Minulostí beskydských obcí. – Wart, Třinec.
- PETŘÍK F. (1994): Avifauna čtyř chráněných území okresu Frýdek-Místek. – *Práce a studie Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku* 8: 133–134.
- POVODÍ ODRY (2016): Atlas hlavních vodních toků povodí Odry. Ostravice [online]. Povodí Odry, státní podnik. – URL: https://www.pod.cz/atlas_toku/ostavice.html (navštíveno 22. 5. 2025).
- ROHÁČOVÁ M. (1994): Heteroptera navrhovaného chráněného území „Štěrkové náplavy řeky Ostravice“. – *Práce a studie Muzea Beskyd ve Frýdku-Místku* 8: 117–125.
- ROHÁČOVÁ M. (2016): Ploštice (Heteroptera) údolí řeky Bílá Ostravice (Moravskoslezské Beskydy). – *Acta Musei Beskidensis* 8: 63–87.
- ROHÁČOVÁ M. (2017): Ploštice (Heteroptera) údolí řeky Černá Ostravice (Moravskoslezské Beskydy). – *Acta Musei Beskidensis* 9: 27–48.
- ŠTASTNÝ K., BEJČEK V., MIKULÁŠ I. & TELENSKÝ T. (2021): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017. – Aventinum, Praha.
- TKÁČIKOVÁ J. (2015): *Hookeria lucens* (Hedw.) Sm. – In: DANČÁK M., KOCIÁN P. & HLISNIKOVSKÝ D. (eds), Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska IX., *Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales* 64: 221–222.
- TKÁČIKOVÁ J. (2017): *Ptilium crista-castrensis*. – In: DANČÁK M. & KOCIÁN P. (eds), Zajímavé botanické nálezy z regionu severní Moravy a Slezska XI., *Acta Musei Silesiae, Scientiae Naturales* 66: 238–239.
- TKÁČIKOVÁ J., KUBEŠOVÁ S., KOCIÁN J. & ŠVANDOVÁ H. (2022): Bryologická exkurze za rašelínky do osady Hutě ve Starých Hamrech. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky České botanické společnosti* 11: 33–38.
- VLČEK V. (ed.) (1984): Zeměpisný lexikon ČSR. Vodní toky a nádrže. – Academia, Praha.
- VOJTĚCHOVSKÁ E. (2009): Inventarizace ptáků. – In: KOLEKTIV, Metodika inventarizačních průzkumů maloplošných zvláště chráněných území: 201–202, Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha.
- ZÁVALSKÝ O. (1991): NCHPV Štěrkové náplavy Hodoňovice. Zoologický inventarizační průzkum dle metodiky SÚPPOP 1987. – Ms. [Depon. in: Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Frýdek-Místek].